

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky film v digitálnej ére“**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2015/C 230/07)

Spravodajkyňa: Anna Maria DARMANIN

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 6. novembra 2014 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

Európsky film v digitálnej ére.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 11. novembra 2014.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 503. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2014 (schôdza z 10. decembra) prijal 190 hlasmi za, pričom 9 členov hlasovalo proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1. EHSV víta oznámenie Komisie na tému „Európsky film v digitálnej ére – Prepojenie kultúrnej rozmanitosti a konkurencieschopnosti“ [COM(2014) 272 final], ktoré správne vyzdvihuje niektoré body do diskusie a k úvahám o tomto veľmi dôležitom sektore v Európe.

1.2. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné zaistiť správnu rovnováhu medzi hodnotou audiovizuálneho sektora v podnikateľskom a obchodnom zmysle a jeho hodnotou pre Európu z hľadiska kultúrneho dedičstva. Tieto dva aspekty sú vo svojej podstate neoddeliteľné.

1.3. Je najvyšší čas otvorene diskutovať o jednom alebo viacerých nových a inovatívnych modeloch podnikania pre toto odvetvie s cieľom využiť príležitosti ponúkané v digitálnom svete. EHSV preto povzbudzuje odvetvie, Komisiu a vlády členských štátov k tomu, aby otvorene a ochotne diskutovali o takýchto modeloch podnikania a podporovali ich.

1.4. Je nutné zaoberať sa otázkou financovania a usilovať sa o konkurencieschopnosť, avšak nie na úkor kultúrneho rozmeru európskej kinematografie. Financovanie je v prvom rade úlohou členských štátov. Netreba sa však vyhýbať diskusiám o metodikách na zaistenie maximálneho využitia financovania a alternatívnych metódach financovania. Zahŕňa to verejné financovanie s cieľom prilákať súkromné financovanie, racionálnejšie využívanie verejných zdrojov a vzájomného dopĺňania financovania zo zdrojov EÚ a zdrojov členských štátov a súkromné financovanie novými aktérmi ako sú poskytovatelia internetu a telekomunikačné spoločnosti.

1.5. Hlavnou prioritou plánu pre tento sektor by malo byť aj posilnenie tvorivého prostredia. Oznámenie Komisie by sa malo zaoberať takýmto prístupom a malo by pokrývať vzdelávanie, pracovné podmienky v tomto sektore, rozvoj tvorivých talentov, tvorivý prejav, vytváranie pridanej hodnoty, európsku filmovú gramotnosť a jazyk.

1.6. EHSV podporuje myšlienku, že diváci by mali byť stredobodom diskusií o audiovizuálnom sektore, keďže sú nielen príjemcami, ale často aj tvorcami trendov, a teda hybnou silou rozvoja.

1.7. EHSV sa domnieva, že by sa mal klásť väčší dôraz na zhromažďovanie údajov na európskej úrovni, ktorého cieľom je lepšie pochopenie tohto odvetvia.

1.8. EHSV chce zdôrazniť, že oznámenie Komisie by ako na jednu z výziev malo tiež poukázať na súčasný stav, pokiaľ ide o pracovné podmienky v tomto odvetví, a to pracovníkov, samostatne zárobkovo činných osôb, aj malých a stredných podnikov, z ktorých mnohí momentálne čelia neistým pracovným podmienkam, čiastočne v dôsledku špecifickej povahy samotného odvetvia, ale aj v dôsledku chýbajúcej konkurencieschopnosti, pričom je snaha ušetriť na odmene za prácu.

1.9. EHSV považuje filmovú gramotnosť za dôležitý aspekt, ktorý má viac Európanov nabádať k tomu, aby vyhľadávali a oceňovali európske filmy. Odporúča preto, aby sa podporou filmovej gramotnosti zaoberala tak Európska únia, ako aj členské štáty.

1.10. EHSV sa nazdáva, že väčšie úsilie by sa malo vyvinúť aj v oblasti dostupnosti. Výskum a inovácie by sa teda mali zamerať na prekonávanie prekážok, ako sú jazyk a postihnutie.

1.11. Európske filmové fórum navrhované Európskou komisiou by malo zahŕňať všetky zainteresované strany v audiovizuálnom sektore a byť dôležitou platformou na stretávanie všetkých aktérov v audiovizuálnom sektore, ktorí majú riešiť kľúčové problémy odvetvia. EHSV podporuje vytvorenie tohto dlho očakávaného fóra a zdôrazňuje, že je rozhodujúce rovnako zapojiť všetky zainteresované subjekty v tomto sektore, to znamená aj menšie subjekty a zástupcov spotrebiteľov a zamestnancov.

1.12. Fórum by sa malo zameriavať na kľúčové výzvy a príležitosti v digitálnej ére a transformovať politiku a stratégiu na konkrétne opatrenia v sektore.

1.13. EHSV okrem toho zdôrazňuje, že hoci sa digitálny svet rýchlo mení a pre filmový sektor môže byť výzvou, tomuto odvetviu ponúka aj množstvo príležitostí (vrátane možnosti satelitnej komunikácie v súlade s plánmi EÚ na rok 2020).

2. Zhrnutie oznámenia Komisie

2.1. Filmové odvetvie v Európe, ktoré je jedným z nástrojov našej kultúrnej diverzity, je mimoriadne špecifické a veľmi tvorivé. Je veľkým prínosom k celému kultúrnemu dedičstvu v Európe, no napriek tomu čelí značným hrozbám vyplývajúcim z viacerých problémov.

2.2. Komisia vypracovala v minulosti viacero smerníc týkajúcich sa špecifických aspektov filmového odvetvia, ako je duševné vlastníctvo. Toto oznámenie je v zatiaľ prvým, ktoré sa zameriava na celé filmové odvetvie.

2.3. Vo svojom dokumente Komisia upozorňuje na osobitosti, ktorými sa európsky filmový sektor vyznačuje, ako je:

- európske filmové publikum, pričom iba zopár európskych filmov sa dostane do kín alebo na televízne obrazovky v inej krajine,
- meniace sa spotrebiteľské návyky, pričom sledovanie filmov ostáva rovnaké, avšak médiom sa mení, a kiná sú menej navštevované a viac sa sledujú filmy v televízii alebo prostredníctvom služby video na požiadanie (video on demand – VoD),
- nedostatky v prístupe k dosahovaniu celosvetového trhu, medzi ktoré patrí roztrieštenosť financovania a obmedzené možnosti internacionalizácie.

2.4. Cieľom dokumentu Komisie je preto identifikovať a riešiť tieto výzvy, a poskytnúť tak počiatočné východisko diskusie. Medzi tieto výzvy patrí:

- financovanie,
- podnikateľský model v odvetví,
- väčšia podpora tvorivého odvetvia,
- prístup k publiku.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. EHSV víta iniciatívu Komisie ustanoviť východisko diskusie medzi všetkými zainteresovanými stranami a inými aktérmi v audiovizuálnom odvetví v Európe. Tento dialóg je už dávno veľmi potrebný a nevyhnutný, a to nielen na to, aby sa využívali výhody vyplývajúce z meniaceho sa digitálneho sveta a rozvíjajúcich sa technológií, ale aj na ďalšie posilnenie tohto rozmanitého a komplexného odvetvia.

3.2. EHSV je zajedno s Komisiou, pokiaľ ide o špecifické výzvy, na ktoré sa v dokumente upozorňuje. Chcel by však doplniť ešte jednu výzvu, ktorá v dokumente chýba, a tou sú momentálne pracovné podmienky, v ktorých pracovníci, samostatne zárobkovo činné osoby a podnikatelia v tomto odvetví pôsobia.

3.3. Čo sa týka oblastí záujmu, na ktoré sa treba zamerať, EHSV súhlasí s oblasťami uvedenými v dokumente. Ako oblasti, ktoré je nevyhnutné prediskutovať a riešiť, by však chcel doplniť:

- vzdelávacie prostredie, pričom by sa to neobmedzovalo výhradne na získavanie podnikateľských zručností vo vzdelávacom systéme,
- pracovné podmienky a prostredie,
- vzťah medzi divadlom a kinom,
- komplexnejšie získavanie údajov a prezentácia osvedčených postupov,
- vnútorný trh a vzťah medzi právami duševného vlastníctva a autorskými právami v tomto odvetví.

3.4. EHSV ďalej zdôrazňuje, že hoci sa digitálny svet rýchlo mení a považuje sa za výzvu pre tento sektor, ponúka filmovému odvetviu množstvo príležitostí. Zahŕňa to aj možnosť satelitnej komunikácie v súlade s plánmi satelitnej infraštruktúry EÚ na rok 2020 a využívanie satelitov na distribúciu filmov do kín flexibilnejším, ekologicky vhodnejším a nákladovo účinnejším spôsobom.

4. Konkrétne pripomienky

Financovanie audiovizuálneho sektora

4.1. EHSV podporuje myšlienku, že verejné financovanie sektora sa nemusí nevyhnutne zvyšovať, ale skôr by sa malo optimalizovať, aby bolo pre toto odvetvie prínosom. Verejné financovanie je v rukách členských štátov a financovanie zo strany EÚ by malo zvyšovať efektívnosť miestneho financovania. Takéto verejné financovanie by sa však malo využívať na prilákanie väčšieho objemu súkromného financovania.

4.2. Model financovania audiovizuálneho priemyslu by mal byť založený na podpore určenej rôznym druhom produktov a na kombinácii priamych grantov a pákového financovania, aby sa súkromným investorom uľahčil prístup na trh. Pákový efekt verejného financovania zohráva rozhodujúcu úlohu pri zabezpečovaní racionálnejšieho využívania verejných zdrojov a zameriavaní úsilia na kultúrne produkty.

4.3. EHSV zdôrazňuje, že rovnováha medzi zaisťovaním konkurencieschopnosti a tvorivým prejavom je veľmi krehká. Verejné financovanie by preto nemalo byť určené na dosiahnutie jedného z týchto dvoch cieľov, ale malo by byť tiež vyvážené.

4.4. K diskusným otázkam Komisie týkajúcim sa verejného financovania, by výbor chcel doplniť nasledovné:

4.4.1. na nadnárodnej úrovni je potrebné venovať osobitnú pozornosť rozvoju „európskej“ filmovej značky. Národné značky sú dôležité a vždy by mali byť ústrednou súčasťou záverečných titulkov filmov, je však potrebné ďalej rozvíjať európsku značku na celosvetovom i národnom poli.

4.4.2. Hlavnými finančnými nástrojmi sú systémy záručných fondov a daňových stimulov. Záručné fondy, najmä ak sú v súlade s bazilejskými požiadavkami, podporujú poskytovanie úverov bankami, zatiaľ čo daňové stimuly podporujú kapitálové investície, či už úplné alebo čiastočné. Tieto finančné nástroje musia byť štruktúrované tak, aby dopĺňali európske nástroje, najmä finančnú iniciatívu Tvorivá Európa, záručné fondy pre malé a stredné podniky a štrukturálne fondy EÚ.

4.4.3. Popri programe Tvorivá Európa by sa na tento sektor mali orientovať a tiež v ňom využívať aj ďalšie nástroje financovania, ako je Horizont 2020 a Erasmus+.

4.5. Komisia vo svojom oznámení hovorí o súkromných investíciách ako prostriedku financovania filmového odvetvia. EHSV odporúča, aby sa na financovaní tohto odvetvia podieľali noví aktéri v digitálnom sektore, ako sú telekomunikačné spoločnosti a poskytovatelia obsahu.

4.6. Ojedinelé iniciatívy však nepostačujú. Vlády členských štátov a EÚ musia rozvíjať finančnú infraštruktúru pre audiovizuálny priemysel s cieľom implementovať a rozvíjať viaceré finančné a nefinančné služby, vrátane služieb budovania kapacít, zamerané na celý výrobný reťazec v odvetví: prípravu, výrobu a distribúciu.

Inovatívne podnikateľské prostredie

4.7. EHSV sa zapojil do diskusie o právach duševného vlastníctva, jednotnom digitálnom trhu a smernici o audiovizuálnych mediálnych službách. Podporuje však myšlienku preskúmať netradičné modely podnikania, ktoré sú vzhľadom na technologické zmeny v súčasnej digitálnej ére zmysluplné. Zdôrazňuje tiež, že je potrebné lepšie zosúladiť všetky jestvujúce politiky týkajúce sa tohto odvetvia.

4.8. Je potrebné preskúmať nové modely podnikania a podporovať odhodlanie prijímať odvážne rozhodnutia. EHSV však zdôrazňuje, že na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutná otvorená a komplexná účasť všetkých zainteresovaných strán na diskusiách o zmene modelov podnikania. Hybnou silou takejto diskusie by navyše malo byť odvetvie samotné.

4.9. EHSV je presvedčený, že tento aspekt má rozhodujúci význam pre úspech filmového odvetvia a preto vyzýva zainteresované strany, aby boli takýmto novým modelom podnikania otvorené, a to nielen aby mohli plne využívať výhody, ktoré prináša digitálna éra, ale aj aby sa mohli prispôbovať rýchlo sa meniacim spotrebiteľským návykom.

4.10. Potrebná je kultúrna zmena v zmýšľaní producentov a manažérov vysielacích staníc. Keďže v budúcnosti budú diela určené do kín a na televízne obrazovky existovať spolu s multimediálnymi produktmi, producenti a vysielacie stanice budú musieť vyvinúť iné modely podnikania vo vzťahu k inej povahe produktu. Budú musieť uvažovať nad inými rozpočtami a inými stratégiami uvádzania podľa povahy a obchodného potenciálu konkrétnych diel. Vlády budú zároveň musieť prehodnotiť model verejného financovania, aby zodpovedal vyrovnanejšej kombinácii zdrojov podpory.

4.11. EHSV by neodporúčal obmedziť sa iba na mierne úpravy súčasných postupov podnikania bez posúdenia postupov z úplne iného, inovatívneho uhla. Napríklad jednoducho ustanoviť pružnejšie obdobia sprístupňovania nemusí nevyhnutne priniesť také podnikateľské riešenie, ktoré si digitálna éra vyžaduje.

Posilnenie tvorivého prostredia

4.12. EHSV zastáva názor, že spolupráca medzi filmovými akadémiami má rozhodujúci význam pre ďalší rozvoj tohto sektoru. Okrem toho zdôrazňuje, že filmové akadémie ako súčasť odvetvia by tiež mali byť zapojené do diskusií so zainteresovanými stranami na európskej úrovni.

4.13. V tejto oblasti je potrebné venovať väčšiu pozornosť osobitným výzvam, ktorým filmové akadémie čelia. Technológie sa menia natoľko rýchlo, že akadémie v mnohých prípadoch používajú na výučbu svojich študentov zastarané technológie. Často teda vychovávajú odborníkov, ktorí nie sú pripravení na technologické prostredie, s ktorým sa v tomto odvetví stretávajú.

Dostupnosť a zameranie na publikum

4.14. EHSV podporuje myšlienku, že publikum by tiež malo byť ústrednou hybnou silou odvetvia. Preto ďalej zdôrazňuje požiadavku riadnych údajov na európskej úrovni, ako aj účasť spotrebiteľských organizácií na diskusiách zainteresovaných strán, ako je európske filmové fórum.

Zhromažďovanie údajov a analýza

4.15. EHSV sa domnieva, že by sa mal klásť väčší dôraz na zhromažďovanie údajov na európskej úrovni, ktorého cieľom je lepšie pochopenie tohto odvetvia. Zhromažďovanie údajov by sa nemalo zameriavať iba na publikum v tomto odvetví, ale tiež na využívanie financovania na rôznej úrovni, konkurencieschopnosť odvetvia a pracovné prostredie a podmienky.

4.16. Uznáva, že je potrebné vytvoriť zdroj údajov na úrovni členských štátov i EÚ, ktorý by obsahoval údaje využívané finančnými sprostredkovateľmi na posúdenie a riadenie investičného rizika.

Pracovné prostredie a pracovné podmienky

4.17. EHSV je presvedčený, že pracovné podmienky a pracovné prostredie vo filmovom odvetví sú otázkou, na ktorú sa treba zamerať a diskutovať o nej. V súčasnosti je toto odvetvie veľmi rozmanité a dôsledkom nedostatočných údajov o pracovných podmienkach je nedostatok záujmu o túto oblasť.

4.18. Neisté pracovné miesta v tomto odvetví sa nanešťastie stávajú čoraz bežnejšími, a to čiastočne v dôsledku špecifickej povahy odvetvia (napr. výroba sa realizuje v krátkom časovom období), ale aj v dôsledku chýbajúcej konkurencieschopnosti, pričom je snaha ušetriť na odmene za prácu.

4.19. EHSV preto žiada Európsku komisiu, aby túto problematiku zahrnula medzi výzvy, na ktoré sa oznámenie zameriava, a aby sa ňou zaoberala aj v diskusiách. Zainteresované subjekty, ktoré zastupujú pracovníkov vo filmovom priemysle, musia byť zapojené do diskusií zainteresovaných strán a európskeho filmového fóra.

Európske filmové fórum

4.20. EHSV podporuje iniciatívu Komisie vytvoriť európske filmové fórum. Je najvyšší čas, aby sa zástupcovia odvetvia stretli a diskutovali o otázkach dôležitých pre konkurencieschopnosť odvetvia v dnešnej digitálnej ére.

4.21. Výbor zdôrazňuje, že je veľmi dôležité rovnako zapojiť všetky zainteresované strany v tomto odvetví. To znamená aj menšie zainteresované subjekty, „menej vplyvné“ skupiny a zástupcov spotrebiteľov a pracovníkov.

4.22. Hoci digitálna éra nezasiahla televízne odvetvie až tak silno ako filmové odvetvie, je dôležité zahrnúť aj tento sektor a diskutovať o ňom v širšej debata, nakoľko je tiež významnou súčasťou audiovizuálneho sektoru.

Podpora európskej filmovej gramotnosti

4.23. EHSV považuje filmovú gramotnosť za dôležitý aspekt, ktorý má viac Európanov motivovať k tomu, aby vyhľadávali a oceňovali európske filmy. Odporúča preto, aby sa podporou filmovej gramotnosti zaoberala tak Európska únia, ako aj členské štáty. Bolo by to prínosom nielen pre samotné odvetvie, ale zdôraznil by sa tak tiež dôležitý prvok prejavu európskej kultúrnej diverzity. Hoci špecifický model náuky o filmoch na školách nemusí nutne fungovať, EHSV sa domnieva, že je potrebné vytvoriť prístupy a kampane zdôrazňujúce úspech, krásu a umeleckosť európskeho filmového sektora.

Dostupnosť

4.24. Jazyk možno považovať za jednu z prekážok pre divákov v Európe i zahraničí. Je to fyzická bariéra, ale zároveň aj súčasť kultúrnej rozmanitosti. Film je navyše veľmi silným nástrojom absorpcie cudzích jazykov. EHSV sa v každom prípade domnieva, že z H2020 by sa mali vyčleniť zdroje aj na inovatívny prístup k dabovaniu nákladovo účinným spôsobom prostredníctvom špičkových a rozvíjajúcich sa technológií.

4.25. EHSV okrem toho rozhodne povzbudzuje audiovizuálny sektor, aby využíval dostupné nástroje a zaistil, že výsledky práce sektora si budú môcť vychutnať aj zrakovo a/alebo sluchovo obmedzení resp. postihnutí diváci. Výskumné úsilie by sa okrem iného malo venovať hľadaniu spôsobov, ako nákladovo zefektívniť dostupnosť.

V Bruseli 10. decembra 2014

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE